

ЖИЗЕЛ

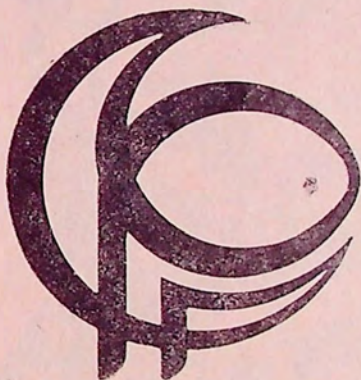

К 78

Д 96

РУСЕНСКА НАРОДНА ОПЕРА

Носител на орден „ЧЕРВЕНО ЗНАМЕ НА ТРУДА“

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868734

сезон 1975 — 1976

447694

АДОЛФ ШАРЛ АДАМ

1803—1856

„АЗ НЯМАМ ДРУГА АМБИЦИЯ

в театралната музика, освен тази да я направя прозрачна, лесно разбираема и забавна за публиката“. Това са били творческите цели на френския композитор Адолф Адам.

Наред със своя учител Франсоа Боалдиьо (автор на „Багдатския халиф“), той допринася немалко за подема на комичната опера във Франция. Написал е 53 оперни и балетни произведения. Измежду най-значителните негови музикално-сценични творби са: оперите „Поцальонът от Лонжюмо“ и „Ако бях цар“ (играна у нас за първи път през 1930 г.), а така също и балетите „Жизел“ (за първи път поставен у нас през 1947 г.) и „Корсар“.

Адолф Адам е роден през 1803 г., а умира в 1856 г. в Париж. Още като дете той проявява изключителна музикалност. Едва 14-годишен Адам постъпва в Парижката консерватория, където отначало учи при своя баща Луи Адам — професор по пиано в Консерваторията и композитор, а по-късно и при Франсоа Боалдиьо.

Двадесет и петгодишен Адолф Адам написва първата си опера — „Пиер и Катерина“, а след нея още 13 опери. В 1836 година той създава „Поцальонът от Лонжюмо“, която му донесе признание и извън пределите на Франция. Наскоро композитора насочва интересите си и към балета. „Жизел“ (1841 г.) е произведение, което и до днес се счита за начало на романтичния балет. Тези две творби затвърдяват името на Адам като един от изтъкнатите композитори на своето време и не след дълго, в 1849 г., той става професор в Парижката консерватория. Като професор по композиция, Адам не изоставя творчеството и тогава се появяват две от неговите, най-забележителни опери „Ако бях цар“ и „Нюрнбергската кукла“ (1852 г.).

Балетът „Жизел“ е създаден по либретото на Теофил Готие, което той написва за талантливата френска балерина Шарлота Гризи, известна със своите търсения в областта на балетното изкуство от средата на миналия век.

„СЪЩЕСТВУВА ПРЕДАНИЕ

за среднощен танц, известен под името „танц на вилисите“. Вилисите са девойки, умрели в навечерието на тяхната сватба. Тези бедни създания не могат да бъдат спокойни под надгробните си плочи. В угасналите им сърца е останала онази любов, която не са могли да удовлетворят преживе. Посреднощ те стават, събират се на групи и тежко на младежа, кого то срещнат — той трябва да танцува с тях, докато падне мъртъв. Облечени в сватбени одежди, с венец на главата вилисите танцуват при лунна светлина като елфи. Лицата им са прекарасни, въпреки снежната белина. Те се смеят тъй коварно, те викат тъй примамливо и в погледа им има толкова сладостни обещания, че тези мъртви вакханки са непозторими“.

Така започва своята рецензия Теофил Готие, за да напише малко по-късно, с помощта на композитора Адам, либретиста Сен-Жорж и балетмайстора Корали либретото на балета „Жизел“, в основата на който е залегнала точно идеята за танца на вилисите. Значителното творчество на французина Теофил Готие обхваща най-разнострани области — от поезията през белетристиката към изкуствоведческите трудове и журналистиката. Живял е 61 години (1811—1871 г.), и е оставил множество стихосбирки, роман, „История на романтизма“, пътеписи и редица разкази, историко-литературни съчинения и рецензии.

Интересно е да се отбележи, че първоначалните интереси на Т. Готие в Париж са били насочени към изобразителното изкуство. Но не след дълго, той публикува своята първа стихосбирка „Албертус“ (1833 г.) и посвещава изцяло живота си на перото вместо на палитрата. „Албертус“, втората стихосбирка „Комедия на смъртта“, заедно с романите му „Госпожица дьо Мопен“ и „Фортунио“ са с чисто романтични сюжети близки до романтизма на В. Юго. Ярък пример за неговия артистичен маниер при построение на стиха и най-вече за особено пластичността на поезията му е стихосбирката „Емайли и камеи“.

ПЪРВАТА ПОСТАНОВКА

на балета „Жизел“ се е състоял в Париж на 28 юни 1841 година. Постановъчната група на този спектакъл е била в състав: балетмайсторите Ж. Корали, Ж. Перо и художникът П. Л. Ш. Чичери. Балетът „Жизел“ всъщност се явява като естествен завършек на непрекъснатия подем в балетното изкуство през XVIII в. във Франция, и сочи началото на романтизма в 30-те години на XIX в. Оригиначните търсения по пътя на обогатяването на хореографския почерк, изявиени в постановките на такива изпълнители като М. Тальони и Ф. Еленер, където мекотата, изяществото и грацията се сливат с виртуозния блясък, са една сполучлива почва за появата на балетния спектакъл „Жизел“. В постановката на този балет спорещите дотогава по някои въпроси балетмайстори Корали и Перо си подават ръка, за да получи творческия им замисъл дълголетие, което стига и до наши дни. Действително хореографията е претърпяла нови редакции една от които е тази на Мариус Петипа, но те не са изцяло различни от първоначалният ѝ вид. От 1841 година едно след друго се зареждат задграничните рождени спектакли на балета „Жизел“, а именно: Петербург (1842 г. с постановчик Т. Титюс), Англия (1842 г.), Москва (1843 г.), Италия (1843 г.), САЩ (1846 г.), Дания (1862 г.), и т. н. Втората редакция на балет „Жизел“ в Русия през 1907 г. в Петербург прави:

МАРИУС ПЕТИПА

един от най-изтъкнатите руски балетмайстори и педагози, оставили следа в изкуството със забележителната хореография на повече от 40 балети, между които: „Лешникотрошачката“, „Лебедово езеро“ (съвместно с Л. Иванов), „Раймонда“, „Дон Кихот“, „Баядерка“, „Синята брада“ и др. С широко признание се ползват и творческите обновления на редица балети от класическото наследство като „Силфиди“, „Копелия“, „Есмералда“, „Корсар“ и „Жизел“.

РУСЕНСКА НАРОДНА ОПЕРА
Носител на орден „ЧЕРВЕНО ЗНАМЕ НА ТРУДА“

ЖИЗЕЛ

(ВИЛИСИТЕ)

БАЛЕТ В ДВЕ ДЕЙСТВИЯ

Либрето — ТЕОФИЛ ГОТНЕ

по ХАЙНРИХ ХАЙНЕ

Музика — АДОЛФ ШАРЛ АДАМ

Редакция на Леонид Лавровски, нар. артист на СССР

По хореографията на Корали, Перо и Петина

Диригент:

ИВАН ФИЛЕВ

Постановка:

ПЕТЪР ЛУКАНОВ

Сценография:

НАТАША ХРЕННИКОВА, СССР

Балетмайстори-репетитори

ПАВЕЛ СТОИЦЕВ

ТОДОР ТОДОРОВ

Корепетитори: Цветана Малджиева и Катя Тодорова

Помощници на режисьора: Людмила Игрибозова и Мария
Киселова

Премиерни спектакли на 23 и 25 декември 1975 година

ПАУЗА след първо действие

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА И ИЗПЪЛНИТЕЛИ

(по автора и по азбучен ред на имената)

ЖИЗЕЛ, селско момиче	Ионка Петкова Надя Руменин
АЛБЕРТ, принц	Крум Цолов Любомир Борисов Людмил Буббов
ХАНС, (ХИЛАРИОН), лесничей	Александър Малчев Димитър Гайдаров Тодор Тодоров
ХЕРЦОГ	Стоян Георгиев Тодор Тодоров
МАЙКАТА НА ЖИЗЕЛ	Виделина Иванова — Пенева
БАТИЛДА, годеница на Алберт	Дарина Славова Маргарита Христова Мариана Захариева
ВИЛФРИД, щитоносец на Алберт . . .	Александър Малчев Иван Владимирев Любомир Борисов
МИРТА, царица на вилисите	Дарина Славова Мариана Захариева Юлия Хубенова
ДВЕ ВИЛИСИ	Виделина Иванова — Пенева Дарина Славова Ионка Петкова Мариана Захариева Мими Качарова Надя Руменин

ПА ДЕ ДЬО — Ионка Петкова, Крум Цолов, Мими Качарова, Капка Киркова, Стоян Габровски, Любомир Борисов, Благородници, ловци, селяни, вилиси, гости

КРАЙГОРСКО СЕЛО, ГРОЗДОБЕР. Алберт се запътва към къщурката, в която живеят Жизел и майка ѝ.

Той мечтае за романтични приключения. В желанието си да не се издаде, че е благородник, при всяко посещение Алберт оставя богатото си облекло в една колиба край гората и се явява пред Жизел като обикновен селянин. Напразно Вилфрид, неговият цитоносец го съветва да бъде предпазлив. Останал сам, Алберт почуква на вратата на Жизел. Момичето се е влюбило в непознатия красавец и радостно изхвърква от къщи. Лесничетя Ханс предупреждава Жизел, че тази любов няма да ѝ донесе нищо хубаво.

Приятелки на Жизел се завръщат от гроздобер. Тя представя Алберт за свой годеник и в буен танц му разкрива обичта си. Майката на Жизел ѝ напомня, че тя не бива да танцува, защото има болно сърце, но момичето не иска и да чуе. Долитат звуците на рог; приближават ловци. Алберт е неспокоен, че може да бъде познат от пристигащите и незабавно изчезва в гората. Задава се свита благородници начело с бащата на Алберт. Между тях е и Батилда, годеницата на младия принц.

Новодошлите чукат на първата врата. Майката на Жизел ги посреща гостоприемно. Жизел ѝ помага и непрекъснато вниманието ѝ е привлечено от изящното облекло на Батилда. Батилда от своя страна я запитва как живее на село. Смутеното момиче набързо разказва за живота си. То дори тан

цува за Батилда и в знак на благодарност получава от нея златна огърлица. Тогава Жизел ѝ доверява, че обича един младеж за когото е сгодена.

Гостите се оттеглят. Разтревожен от отсъствието на своя син, Херцогът нарежда на щитоносеца незабавно да свири сбор. Вилфрид изтичва да потърси Алберт.

Влюбеният в Жизел Ханс също идва, прикривайки шпата на онзи, който под маската на обикновен селянин успява да стане любим на Жизел.

Младежите и девойките от село се събират, за да отпразнуват гроздобера.

Алберт и Жизел танцуват с увлечение всред всички присъстващи. Ханс прекъсва танца им, като заявява, че Алберт е измамник. Жизел, убедена в искреността на своя, се надсмива над Ханс. Тогава за доказателство, той ѝ показва шпата на младия принц. Но девойката все още вярва в любовта на Алберт и се спуска към него. В този миг Ханс изсвирва с рога.

Един след друг появилите се ловци се покланят чинно на Алберт. Жизел се обръща към Батилда, като я моли да ѝ обясни всичко. От нея влюбеното момиче узнава, че Алберт е син на Херцога. И още, че Алберт действително е годеник на Батилда. Жизел захвърля златната огърлица на земята и съкрушена от внезапната вест загубва разсъдъка си. Болното ѝ сърце не издържа душевното сътресение и тя пада мъртва.

НОЩ. НА ГРОБА НА ЖИЗЕЛ идва безутешният в
скръбта си Ханс.

В това време лунната светлина облива една сянка, която
изниква от земята — това е Мирта, царицата на вилистите.
Полунощ е. В този час тя зове от дълбочината на гробовете
скърбящите духове на девойките, умрели преди своята сват-
ба.

По знак на Мирта вилисите се събират около гроба на
Жизел и не след дълго се появява и самата тя. Дочули вне-
запен шум, вилисите се разбягват: Това е Алберт, който е до-
шъл на гроба на Жизел. Той се спира край него замислен и
търгуващ за девойката, която е обичал. Ненадейно се появява
образът на Жизел. Алберт се отправя към нея, но видението
изчезва, за да изплува, отново. Увлечен той започва да я след-
ва.

Ханс получава заслуженото — вилисите го заставят да
танцува непрестанно докато загубва и сетните си сили.

Из тъмнината се задава Алберт, преследван от вилисите.
Той моли за прошка Мирта, но тя е непоколебима и заставя
Жизел да танцува непрестанно с него. Безпределната обич на
Жизел укрепва силите на Алберт и той издържа зихрения
танц до първите утринни лъчи. Зазорява се. Вилисите губят
своята власт и се оттеглят. Образът на любимото същество
също изчезва, но оставя да живее в спомените на Алберт ка-
то безкрайна мъка ЗА ИЗГУБЕНАТА ЛЮБОВ, ЗА ЛЮБОВ
ТА ПО-СИЛНА И ОТ СМЪРТТА.

В най-добрите образци начало на френската балетна музика винаги особено радват слуха три основни черти. Това са мелодичността ѝ, — ясно очертана и грациозна, с рядко чувство за мярка, образна и пластична. На второ място е нейната ритмика — от една страна тънко очертаваща човешките постъпки и характери, а от друга в корените си, достигаща до френския народен танц, с неговата многовековна традиция. И на трето място е колоритното многообразие на тази музика, умението ѝ да отразява цветовете и свежливите.

Трима — четирима от френските композитори на миналия век с особена поетичност на чувство и майсторство на композицията са доказали умението си да пишат за балетния театър, като са го чувствували като синтез на законите на пластиката с тези на човешкия танц. Те наистина са успели да създадат убедителни образци на музикално-хореографско изкуство във всичките му жанрове и преди всичко в областта на романтичната легенда и опоетизираната битова комедия.

Имам предвид на първо място автора на „Жизел“ и „Корсар“ — Адолф Шарл Адам, отличен майстор на френската комична опера: след него Лео Делиб (1836—1891), композитор с тънък вкус и поетическа чувствителност, автор на редица лирични опери (в това число и на „Лакме“) и ненадминатите балети: „Копелия“ (1870) и „Силвия“ (1876), а също и видния френски симфоник Сен-Санс (1835—1921) с неговата колоритна и жизнерадостна „Жавота“ — (1896) и накрая Жорж Бизе (1838—1875), така дълбоко почувствувал нерва на народния танц в музиката си към „Арлезианката“ и в мелодиката и ритмиката на „Кармен“.

Сред всички споменати балети най-стар е „Жизел“ и всички вече изброени достойнства на тези творби се чувствуват може би най-силно в безсмъртната партитура на Адам, които откриваме при всяка нова нейна реализация. И в първия битово-драматичен вид, както и във втория романтичен вариант на тази легенда (с основната идея, че: „Любовта е по-силна от смъртта“) — композиторът се налага с простите си, но изтънчени изразни средства, които създават ярки музикално-сценични образи (като например драмата на Жизел във финала на първо действие). Колко майсторски са обрисувани всички характери, колко лаконични са ситуацияите, колко свежи със своята жизненост и простота са напевите на танците и заедно с това колко са подвижни искреночувствителни в лиричните моменти и с какво чувство за мярка са композирали те, колко строг е рисунакът на тези мелодии при цялата им нежна отзивчивост! . . . Всъщност най-добрата похвала, която можем сега да изкажем за майсторството на автора на „Жизел“ и музиката му е да напомним за една за бележителна бележка от дневниците на Чайковски. В разгара на своята работа над балета „Спящата красавица“ на 24 май 1889 г. той написал следните думи: „ . . . Усърдно четох партитурата на балета „Жизел“ от Адам“, а Чайковски е бил един от най-забележителните познавачи и ценители на френската музикална култура и по-специално на балета.

Борис АСАФНЕВ

У нас първата постановка на балета „Жизел“ се е състояла на софийска сцена на 19. XII. 1947 година. Постановъчната група е била в състав: Константин Илиев — диригент, Анастас Петров — балетмайстор, Драган Кърджиев — режисьор, Нева и Никола Тузсузови — художници. След 13 години на 15 април 1960 г. балетът „Жизел“ се поставя за втори път в София, като балетмайсторът е отново Анастас Петров, диригентът е Емил Караманов, а художник Асен Попов. В Русе през 1958 г. известният наш балетмайстор и педагог Асен Манолов прави своя редакция на балета, която е приета като интересен експеримент и получава високата оценка на българската и съветската критика на II-рия оперно-балетен преглед в София и на фестивала „Варненско лято“.

Главен художествен ръководител и директор:
МИХАИЛ КЪТЕВ

Главен диригент:
з. а. РОМЕО РАЙЧЕВ

Главен режисьор:
СТЕФАН ТРИФОНОВ

Драматург:
ОГНЯН СТАМБОЛИЕВ

художници-изпълнители: Хр. Аранаудов, П. Антонов, зав.-по
становъчна част: П. Шопов, театър-майстор: Д. Джамбазов.
зав. худ. осветление: Ц. Сокеров, зав. светлинни ефекти:
А. Харалампиев, зав. шивашки ателиета: Ал. Димова, Др. Хри
стакиев, зав. перукеро-фризьорско ателие: Г. Ламбев, зав. та
пицерско ателие: Ив. Киров, зав. дърводелско ателие: Г. Ива
нов, зав. железарско ателие: Вл. Илиев, реквизитор: Ц.
Диков.

Редакция на програмата: Огнян СТАМБОЛИЕВ
Художествено оформление: Велимир ПЕТРОВ
Технически редактор: Жеко Василев

К 78/Д 96

1200000868734

